

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**
Allmänna avdelningen
Enhet 17

DOM
2015-05-18
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
4384-15

SÖKANDE

Klimatrör i Stockholm AB, 556295-9089

Ombud: Martin Göransson och Mikael Rendahl
Prosent AB
Kungsgatan 13 B
352 31 Växjö

MOTPART

AB Botkyrkabyggen, 556064-6191
Box 18
147 21 Tumba

SAKEN

Offentlig upphandling

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan.

KONKURRENSVERKET	
2015-05-19	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

Dok.Id 589583

Postadress

115 76 Stockholm

Besöksadress

Tegeluddsvägen 1

Telefon

08-561 680 00

E-post:

forvaltningsrattenistockholm@dom.se

Telefax

08-561 680 01

Expeditionstid

måndag – fredag

08:00-16:30

YRKANDEN M.M.

Aktiebolaget Botkyrkabyggen (Botkyrkabyggen) genomför en upphandling avseende ramavtal för felavhjälpande rörarbeten enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU. Anbud ska enligt förfrågningsunderlaget lämnas in elektroniskt via upphandlingssystemet Visma Tendsign.

Klimatrör i Stockholm AB (nedan Klimatrör/bolaget) ansöker om överprövning av Botkyrkabyggens upphandling avseende ramavtal för felavhjälpande rörarbeten. I första hand yrkas att upphandlingen får avslutas först sedan rättelse skett på så sätt att anbud från Stockholms Rörexpress AB, Bravida Sverige AB, Botkyrka VVS & Fastighetservice AB och Samson Rör AB vid en ny utvärdering inte ska beaktas. I andra hand yrkar bolaget att förvaltningsrätten beslutar att upphandlingen ska avbrytas och göras om. Till stöd för sin talan anför bolaget i huvudsak följande. Under kvalificeringsfasen har Botkyrkabyggen ansett att alla fem inkomna anbud har uppfyllt samtliga skallkrav enligt förfrågningsunderlaget. Av upphandlingsföreskrifter (AFB) 31 anges att "anbud ska vara undertecknat av behörig person". Förfrågningsunderlaget innehåller därmed ett skallkrav på att anbudet ska undertecknas av behörig person. Inget av de övriga anbuderna uppfyller skallkravet i AFB 31. Botkyrkabyggen har brutit mot 1 kap. 9 § LOU genom att ha utvärderat dessa fyra leverantörers anbud och tilldelat ramavtal till tre av dem, trots att de inte uppfyller skallkraven i AFB 31. Bolaget har placerats på femte plats. För det fall minst två anbud förkastats medför det att bolaget tilldelas ramavtal. Bolaget lider därför skada eller i vart fall riskerar att göra det. Det framgår av förfrågningsunderlaget att vem som helst kan registrera sig i TendSign. Det görs således ingen identitetskontroll av vem personen bakom kontot verkligen är. Därmed är det inte frågan om någon elektronisk signatur. Med elektronisk signatur avses signering via

exempelvis bank-id. Om förvaltningsrätten trots allt skulle finna att enbart intygen avseende krav A och D ska undertecknas fysiskt ska anbuden från i vart fall Bravida Sverige AB och Samson Rör AB förkastas på grund av att ett undertecknat intyg avseende krav A inte har bifogats i deras respektive anbud.

Botkyrkabyggen yrkar att förvaltningsrätten ska lämna sökandens krav utan åtgärd. Om förvaltningsrätten anser att tilldelad entreprenör inte ska tilldelas entreprenaden yrkas att rätten ska besluta att en ny upphandling ska utföras. Till stöd för sin talan anförs i huvudsak följande. I det elektroniska upphandlingssystemet registreras och intygas uppgifter direkt i systemet. Vissa bilagor ska enligt underlaget vara undertecknade av behörig person. För att kunna få tillgång till systemet och säkerhetsställa anbudsgivningen krävs personlig registrering och inloggning.

Botkyrkabyggen anser att de personer som lämnat anbuden elektroniskt är behöriga anbudsgivare och därmed ansvariga för anbuden och dess innehåll i sin helhet. De bilagor som enligt AFB 52 skall bifogas och undertecknas av behöriga personer utgörs av krav A (juridiska krav enligt kapitel 10 i LOU som ska undertecknas av behörig person) och krav D (VD-intyg alternativt kopia på utdrag ur årsredovisningen).

Botkyrkabyggen anser att fysiskt undertecknade intyg i övrigt aldrig efterfrågats. Samtliga skallkrav för att kvalificera sig för prövning finns i förfrågningsunderlaget angivna under AFB 5 "prövning av anbudsgivare och anbud". Texter i AFB 31 "anbuds form och innehåll" avser inte några skallkrav för kvalificering och prövning av anbudsgivare. *Botkyrkabyggen* vidhåller därför att den elektroniska anbudsgivningen skett helt i enlighet med kraven i förfrågningsunderlaget och att samtliga anbudsgivare levererat begärda bilagor och styrkt dessa med underskrift där så erfordrats. Anbuden uppfyller därför skallkraven för prövning och skall inte förkastas.

SKÅLEN FÖR AVGÖRANDET

Rättsliga utgångspunkter

Upphandlande myndigheter ska enligt 1 kap. 9 § LOU behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iaktas. Av 16 kap. 6 § LOU framgår att om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i LOU och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts. För att ett ingripande ska bli aktuellt krävs vidare att sökanden kan visa att bolaget har lidit skada eller kan komma att lida skada på grund av att den upphandlande enheten brutit mot LOU.

Tillämpningen av LOU ska ske i ljuset av EU-rätten och dess allmänna rättsprinciper. Upphandlingsförfarandena ska därmed överensstämma med principerna i EU-fördraget som exempelvis principen om likabehandling, principen om icke-diskriminering, principen om ömsesidigt godkännande, proportionalitetsprincipen och öppenhetsprincipen.

För att ett förfrågningsunderlag ska vara förenligt med LOU och EU-rätten krävs att det är tillräckligt klart och tydligt utformat och att samtliga anbudsgivare ges insikt i hur bedömningen av deras anbud kommer göras. Förfrågningsunderlag och utvärderingsmodeller som inte är optimalt utformade får dock godtas under förutsättning att de principer som bär upp LOU och EU-rätten iaktas (jämför RÅ 2002 ref. 50).

I förarbetena (prop. 2009/10:180 s. 91) till LOU framgår vidare att proportionalitetsprincipen förutsätter att kraven på upphandlingsförfarandet står i rimlig proportion till de mål som eftersträvas. Upphandlingens art och värde ska därför beaktas exempelvis när villkoren för att få delta i upphandlingen fastställs. Vidare anges (prop. 2006/07:128 s. 132) att uppställda krav ska ha ett naturligt samband med och stå i proportion till det behov som ska täckas. I praxis har vidare anförts att en uppgift som diskvalificerar en leverantör måste vara relevant för den aktuella upphandlingen och rimligen vara av inte oväsentlig betydelse (Kammarätten i Stockholms avgörande i mål nr 2391-12).

Förvaltningsrättens bedömning

Av förfrågningsunderlaget AFB 21 framgår att i upphandlingen används elektronisk anbudsgivning via upphandlingssystemet TendSign. Anbudsgivare som vill delta i upphandlingen ska lämna in elektroniskt anbud via systemet. För tillgång till systemet krävs en inloggning. Användarnamn och lösenord erhålls genom registrering på tendsign.com.

Av förfrågningsunderlaget AFB 31 framgår vidare att "anbud ska vara undertecknat av behörig person". Klimatrör har anført att kravet på signatur är ett skallkrav. Frågan är om Botkyrkabyggen brutit mot reglerna i LOU genom att godkänna samtliga anbudsgivare trots att anbuderna i sin helhet inte undertecknats av en behörig person.

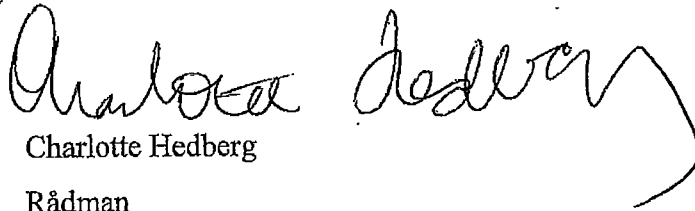
Vid en samlad bedömning av omständigheterna i målet anser förvaltningsrätten att kravet om att anbudet i sin helhet ska vara undertecknade inte fyller någon nämnvärd funktion och att kravet därmed går utöver vad som är nödvändigt för den aktuella upphandlingen. Förfrågningsunderlaget i upphandlingen innehåller enligt förvaltningsrättens mening ett oproportionerligt krav som blir orimligt att

vidhålla. När en upphandling är behäftad med ett fel som är hänförligt till utformningen av förfrågningsunderlaget och felet ifråga bedöms ha påverkat det konkurrensuppsökande skedet av upphandlingen kan felet i regel inte botas på annat sätt än genom att upphandlingen görs om. Förvaltningsrätten konstaterar att förutsättningarna för den i målet aktuella upphandlingen anges i förfrågningsunderlaget som varit tillgängligt för samtliga leverantörer. Det är enligt förvaltningsrättens mening inte sannolikt att någon leverantör har avhållit sig från att lämna anbud på grund av att skallkravet är oproportionerligt vid de i målet aktuella förhållandena. Med hänsyn därtill och då leverantörerna har getts lika förutsättningar att lämna konkurrenskraftigt anbud har Botkyrkabyggen behandlat leverantörerna lika. Vidare innebär det anförda att felet inte har påverkat upphandlingens konkurrensuppsökande skede. Förvaltningsrätten bedömer därför att någon skada inte uppkommit. Ansökan ska därför avslås i denna del.

Klimatrör har även gjort gällande att Bravida Sverige AB och Samson Rör AB inte har uppfyllt AFB 52 där det anges att anbudsgivarna ska lämna in ett undertecknat intyg om att de uppfyller kraven i 10 kap. LOU. Klimatrör har till förvaltningsrätten lämnat in handlingar som enligt bolaget är de enda handlingarna i upphandlingen som undertecknats av anbudsgivarna. Förvaltningsrätten finner att Klimatrör genom att ha lämnat in ovan nämnda handlingar till rätten inte har förmått visa att Bravida Sverige AB och Samson Rör AB inte uppfyllt aktuellt skallkrav. Ansökan ska därför avslås i sin helhet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns
i bilaga 1 (DV 3109/1A LOU)

Charlotte Hedberg

Rådman

Förvaltningsrättsnotarien Lena Lidmark har föredragit målet.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.